

May ayının 10-da ümummilli lider Heydər Əliyevin doğum günüdür. Bu günlərdə qədribilən xalqımız öz müdrik liderini xüsusi sevgi və məhəbbətlə yad edir, ruhuna dualar oxuyur. Ümummilli liderin Azərbaycan tarixindəki yeri və rolu haqqında mühüm və vacib hesab etdiyim müəyyən fikirlərimi hörmətli oxucuların diqqətinə çatdırmaq istəyirəm.

Müstəqil Azərbaycan Respublikasına rəhbərliyi dövründə Heydər Əliyev nainki müstəqil dövlət quruculuğu prosesini həyata keçirdi, bütün sahələr üzrə gələcək inkişafın sağlam təməlini qoydu, eyni zamanda ölkə vətəndaşlarını dövlətçilik ətrafında səfərbər edən, daxildə və beynəlxalq aləmdə vahid əməl, əqida, məqsəd, məram uğrunda birləşdirən milli təlim – azərbaycançılıq ideologiyasını yaratdı. Ümummilli lider bu ideya ilə bağlı əvvəlki iki yüz ilə yaxın bir dövr ərzində aydın düşüncə sahiblərimizin ortaya qoyduğu çoxsaylı fikirləri yaratdı şəklində inkişaf etdirərək, azərbaycançılıq ideyasına yeni bir hüquqi-siyasi və ideoloji məzmun verdi, onu tamamilə ölkənin milli-etnik xüsusiyyətlərinə və dünyanın müasir şəraitinə uyğunlaşdırdı. Odu ki, bu gün çəkinmədən və inamla söyləmək olar ki, Heydər Əliyev müasir azərbaycançılıq ideologiyasının – dövrün, zamanın tələblərini, dövlətçiliyin əsaslarını, milli-etnik şəraiti nəzərə alan milli təlim banisidir. Çünki azərbaycançılıq ideologiyası məhz onun dövründə haqiqi siyasi-ideoloji məzmun qazanaraq, mükəmməl bir dövlətçilik təliminə çevrildi və müstəqil Azərbaycan Respublikasının müstəqil ideologiyası səviyyəsinə yüksəldi.

Har bir xalqın müstəqil dövlət quruculuğu yolu bir sıra mühüm daxili və xarici amillərlə şərtlənir. Azərbaycan xalqı əlverişli tarixi şəraitdə, respublikanın malik olduğu siyasi, iqtisadi, mədəni və intellektual potensialdan istifadə edərək XX əsrin sonunda özünün istiqal arzusunı yenidən gerçəkləşdirdi. Lakin müstəqillik dövrünün qısa tarixi ümummilli lider Heydər Əliyevin belə bir fikrini təsdiq edir ki, “Müstəqilliyin əldə olunması nə qədər çətindirsə, onun qorunub saxlanması, daimi və əbədi edilməsi bundan da çətindir”. Müstəqillik illərində Azərbaycanın yaşadığı real həyatın təhlili göstərir ki, dövlət qurmaq kimi çətin, mürəkkəb və şərfəli missiyaya yalnız Heydər Əliyev kimi möhkəm iradəli, geniş və qlobal dünyagörüşlü, xalqın böyük dəstəyinə malik və onun milli liderinə çevrilmiş şəxs başçılıq edə bilərdi. XX yüzilin 90-cı illərində Azərbaycanca ümummilli lider mövqeyinə yüksələ bilən və bu işlərin öhdəsindən gələcək iqtidarında olan yeganə şəxsiyyət məhz Heydər Əliyev idi.

Heydər Əliyevin əməli və nəzəri fəaliyyətinin mühüm bir hissəsinə onun milli dövlətçilik təlimi, milli-mənəvi və ideya-siyasi dünyagörüşü təşkil edir. Onun bu sahə üzrə toplanmış zəngin irsi təkcə bugünkü ictimai-siyasi dairələr üçün deyil, həm də gələcək nəsillər, Azərbaycanca rəhbərlik etmək istəyən bütün liderlər üçün örnək olmağa layiqdir. Müasir Azərbaycanın möhkəm özülünü qoymuş bu tarixi şəxsiyyətin ideya dünyası onun davamçıların yoluna həmişə işiq saçacaqdır.

Heydər Əliyevin dərin ideya və fikirləri, həyata keçirdiyi siyasət Azərbaycan şəraitində sosialist ictimai-iqtisadi sistemindən yeni cəmiyyətə keçidin elmi-nəzəri və konseptual əsaslarını yaratmışdır. SSRİ-nin dağılması nəticəsində sosialist sistemindən ədalətli olaraq müstəqillik yolu tutmuş, lakin region və dünya güclərinin üstünlüyə düşməyən, kəşifən maraqları ilə öz-özünə qalmış, qloballaşan dünyada öz yerini axtaran, milli mənafehlərini qorumağa çalışan gənc Azərbaycan üçün Heydər Əliyevin dövlətçilik təlimi əsl fəaliyyət strategiyası və proqramı idi. Uzun illər öz dövlətçiliyindən və milli-mənəvi köklərindən ayrı salınmış, milli və dövlətçilik maraqları tapdınmış Azərbaycan xalqının özünəqayıdış və

özünütsədiqində Heydər Əliyevin əməli fəaliyyətinin və ideya-siyasi baxışlarının çox böyük rolu olub.

Heydər Əliyev 1993-cü ildə yenidən Azərbaycanın rəhbərliyinə qayıdarkən bitkin dövlət konsepsiyasına malik idi. Bu konsepsiyanın bəzi təzisləri onun 1992-ci ildə Azərbaycan ziyahlarına ünvanlanmış müraciətində və ehtiva il qəbul edilmiş Yeni Azərbaycan Partiyasının proqramında öz əksini tapmışdır. Bu proqram xarakterli müraciətdə dövrün real ictimai-siyasi vəziyyəti, müstəqil dövlət quruculuğunun şərtləri, regionumuzda və beynəlxalq aləmdə cərəyan edən hadisələrin və yaşanan proseslərin xarakterini, Azərbaycanın daxili durumu, hökm sürən iqtisadi, siyasi böhranı, ondan çıxış yolları və digər tələyüklü məsələlər təzislər şəklində özünün əsl siyasi qiymətini almışdır. Ulu öndər Heydər Əliyev hər bir dövlətin varlığını əsasını təşkil edən iqtisadi inkişafı ölkə həyatının ən vacib vəzifəsi hesab edirdi. O öyrətdirdi ki, dövlət qurarkən cəmiyyətin yaşayış tərzini, ictimai həyat normalarını, idarəçiliyi, qanunçuluğu, sabitliyi, vətəndaş birliyinə, milli həmrəyliyi, beynəlxalq təhlükəsizliyi və s. vəzifələri o zaman dolğun və davamlı təmin etmək olar ki, dövlətin iqtisadiyyatı güclü olsun və qarşıya qoyulmuş məqsədlərə cavab versin.

Heydər Əliyev dövlət quruculuğunun bütün sahələrində insan amilinə, milli və dövlətçilik təfəkkürü güclü olan kadrlara ciddi önəm verir, hər bir Azərbaycan vətəndaşını milli əxlaq və milli iradəyə malik, qlobal və azad düşüncəli, təşəbbüskar və fəal, ölkədaxili və beynəlxalq proseslərdən baş çıxara bilən, təhsilli, ədalətli, Vətəni və xalqı üçün gərəklil insan kimi görmək istəyirdi.

Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan Respublikasının on illik rəhbərliyi dövründə nainki müstəqil dövlət quruculuğunu həyata keçirdi, həmçinin bu dövlətin gələcək inkişafını sağlam təməlini qoydu, eyni zamanda ölkə vətəndaşlarını dövlətçilik ətrafında səfərbər edən, daxildə və beynəlxalq aləmdə vahid əməl, əqida, məqsəd, məram ətrafında birləşdirən milli təlim – azərbaycançılıq ideologiyasını yaratdı.

1993-cü ildə Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıdanda Azərbaycanda artıq kommunist ideologiyasından imtina edilmişdi. Lakin xalqı müstəqil dövlətçilik ətrafında birləşdirən, azərbaycançılıq kimliyini, yaratdığı dövlətin xarakterini izah edən, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlayan və inkişaf etdirən, ölkə vətəndaşlarını öz ətrafında səfərbər edərək gələcəyə aparən na vahid ideoloji-siyasi təlim, na də funksional idarəçilik sistemi yaradılmışdı. Keçmişin bütün zəngin irsindən, o cümlədən elmi, intellektual, mədəni, ictimai dəyərlərindən total şəkildə imtina meyli Azərbaycanca, sözün həqiqi mənasında, ciddi ideoloji boşluq yaratmışdı. Cəmiyyətin ideyasızlaşdırılması çəhdini nəzərə alaraq kommunist rejiminə nifrətdən qaçınqalırmdısa, digər tərəfdən 1991-1993-cü illərdə Azərbaycanı idarə edən rəsmilərin aydın məqsəd və məramının yoxluğundan, rəhbərlik etdikləri dövlətin siyasi, iqtisadi, mədəni, mədəni inkişafı haqqında dolğun təəsüvürə malik olmamalarından irəli gəlirdi.

Heydər Əliyevin dövründə Azərbaycan vətəndaşlarını vahid əməl, ideya və məqsəd ətrafında birləşdirəcək milli ideologiyasını yaratmışdı dövlət siyasətinin prioritetinə çevrildi. Bir faktı xüsusi vurğulamalıyıq ki, başqa sahələrdə olduğu kimi, milli-ideoloji baxışlar sistemini formalaşdıranda da Heydər Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varislik prinsipini qorudu və vaxtilə onun qurucularının birləşdirici ideya kimi irəli sürdüyü azərbaycançılıq ideologiyasına müraciət

Heydər Əliyev müasir azərbaycançılıq ideologiyasının banisidir

etdi. Həm də nainki sadəcə olaraq bu ideoloji təlimə müraciət etdi, onu real və dolğun məzmunlu zənginləşdirərək dövlət siyasəti, dövlət ideologiyası səviyyəsinə qaldırdı.

Ümummilli lider qeyd edirdi ki, “Milli ideologiya tarixi keçmişimizlə, millətimizin adət-ənənələri, dövlətimizin bu günkü və gələcəyi ilə bağlı olmalıdır”. Məlum olduğu kimi, azərbaycançılıq ideyasının tarixi son iki yüz il əhatə edir. XIX əsrin milli maarifçilik hərəkatı nümayəndələrinə qədər “azərbaycançılıq” ifadəsi əsasən “vətəncilik”, “vətənsəvarlik” mənasında işlədirdi, onun milli səfərboredici və ictimai praktik təsiri isə çox aşağı idi. Sonrakı dövrdə, XIX əsrin maarifçilik hərəkatı nümayəndələri, xüsusən də M.F.Axundzadə, A.A.Bakıxanov, H.B.Zardabi, N.B.Vəzirov, C.Məmmədquluzadə, Ö.F.Nemanzadə, N.Nərimanov və başqaları öz əsərlərində “azərbaycançılıq” ideyasını məzmununa bir qədər də dolğunlaşdıraraq, onu xalqımız qarşı həyata keçirilən işgüclü, milli mərhələyə keçirilməyə qədər, milli iradəyə malik, qlobal və azad düşüncəli, təşəbbüskar və fəal, ölkədaxili və beynəlxalq proseslərdən baş çıxara bilən, təhsilli, ədalətli, Vətəni və xalqı üçün gərəklil insan kimi görmək istəyirdi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları 1918-1920-ci illərdə ilk dəfə rəsmi olaraq “azərbaycançılıq” ideyasını daha sistemli bir məzmunla dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırmağa, dövlətçilik ideologiyasına çevirməyə çəhd göstərmiş, cümhuriyyətin fəaliyyətini bu ideya istiqamətində qurmağa çalışmışdılar. Lakin Xalq Cümhuriyyətinin tezliklə süqut etməsi azərbaycançılıq ideyasını da yeni yaranan sovet respublikasının rəsmi gündəmindən çıxarmış və kommunist ideologiyasının kölgəsinə salmışdı.

Sovet dövründə azərbaycançılıq ideyası əsasən xalqın yaddaşında, o cümlədən milli adət-ənənələrdə, müəyyən qədər də bədii əsərlərdə yaşayış və təbli ki, dövlət ideologiyasına çevrilməmişdi. Lakin bir faktı xüsusi vurğulamalıyıq ki, Heydər Əliyevin Azərbaycanca rəhbərliyinin birinci dövründə, xüsusən 1970-80-ci illərdə azərbaycançılıq milli ideya olaraq inkişafını müəyyən qədər ictimai-siyasi, elmi, mədəni və mədəni şərait yaratmışdır. Bu şəraitdən dövrə bəzi tarixçilər, ədəbiyyatçılar, dilçilər, filosoflar və başqa intellektual ictimaiyyətin nümayəndələri müəyyən qədər bəhrələnarək bir çox əsərlər də yaratmışlar. Həmin əsərlərdə azərbaycançılıqın mühüm sahələri olan “ümumazərbaycançılıq” hissələrinin, ana dilinin, milli şüurun, mədəniyyətin, mədəni dəyərlərin, zamanın sınaqlarından keçmiş milli adət-ənənələrin inkişafı və dünyada təbliği, gənc nəslin milli ruhda tərbiyə edilməsi və s. məsələlər tələp olunmuşdur.

Azərbaycançılıq ideyasının formalaşmasında ötan əsrin 90-cı illərində – dövlət müstəqilliyinin bərpası ətrafında başlanmış əvvəlcə xalq, sonra isə milli-azadlıq hərəkatının əhəmiyyətli rolu olmuşdur. Bu dövrdə azərbaycançılıq ideyası ilə bağlı əvvəlki illərdə yazılmış müxtəlif əsərlərin yenidən çap olunması və yayılması, yeni kitab və məqalələrin yazılması, milli şüurun, milli ruhun yüksəlişinə xidmət edən xalq hərəkatının vüsət alması insanların kütləvi düşüncə

tərzinə öz müsbət təsirini göstərdi. Lakin təəssüf hissi ilə qeyd edilməlidir ki, o illərdə qısa zaman kəsiyində Azərbaycanı yönəldən qüvvələr, xüsusən AXC-Müsavat dairələri respublikanın milli-etnik xüsusiyyətlərini nəzərə almadan, meydan əhval-ruhiyyəsi altında azərbaycançılıqın təbliğində kobud səhvlərə yol verdilər. Onlar “azərbaycançılıq” milli müstəsnaqlı kimi təqdim edərək, onu “ümumtürklük” ideyası ilə eyniləşdirdilər və bununla da ölkədaxili etnik və milli-vətəndaş etimadsızlığı mühtəti yaratdılar. Bu da müvafiq olaraq, həmin dövrdə azərbaycançılıq ideyasının həyatiliyinə, ölkədaxili ümumi vətəndaş cəlbəediciyinə, vətəndaş birliyinə ciddi zərbə vuraraq, əsassız separatizm ideyalarına rəvac verdi.

Heydər Əliyevin siyasi rəhbərliyə qayıdışı ilə 1993-cü ildən bitkin Azərbaycan xalqının, dilindən, dinindən, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, ölkənin istiqalini təmin edən bütün vətəndaşların vahid dövlətçilik ətrafında birləşdirilməsi istiqamətində ciddi fəaliyyətə başlandı. Azərbaycan cəmiyyətinə hakim olan istiqal arzusu, “azərbaycançılıq” müstəqil dövlətin bütün əhəlisinin ali ideologiyasına çevrilməsi, ümummilli birliyin təmin olunması zərurəti tezliklə

maqla yanaşı, milliliyin ümumbəşəri dəyərlərə sintezindən, inteqrasiyasından bəhrələnmək və hər bir insanın inkişafının təmin olunması deməkdir”.

Göründüyü kimi, ümummilli liderin düşüncəsində azərbaycançılıq ideologiyası bütün ölkə vətəndaşlarından ilk növbədə ölkəmizin dövlətçilik maraqlarına, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinə və dövlətin dilinə haqiqi sevgi və qayğı tələb edirdi. Sonrakı illərdə, xüsusən də 1995-ci ildə Azərbaycanın yeni Konstitusiyasının hazırlanması və qəbulu ətrafında Heydər Əliyev azərbaycançılıqla bağlı əvvəlki illərdə səsləndirdiyi fikirlərini bir qədər də inkişaf etdirərək, bu birləşdirici ideyaya həm də yeni bir hüquqi-siyasi və ideoloji məzmun verdi, onu tam olaraq ölkənin milli-etnik xüsusiyyətlərinə və dünyanın müasir şəraitinə uyğunlaşdırdı. Odu ki, bu gün çəkinmədən və inamla söyləmək olar ki, Heydər Əliyev müasir azərbaycançılıq ideologiyasının – dövrün, zamanın tələblərini, dövlətçiliyin əsaslarını, milli-etnik şəraiti nəzərə alan milli təlim banisidir. Çünki azərbaycançılıq ideologiyası məhz Ulu Öndərin dövründə haqiqi siyasi-ideoloji məzmun kəsb edərək mükəmməl bir dövlətçilik təliminə çevrildi və müstəqil Azərbaycan Respublikasının dövlət

edilməli, ölkədə səffaf, tolerant və multikultural mühit hökm sürməli, dövlətçiliyin təməlinə ümumvətəndaş birliyi dayanmalıdır”.

Beləliklə, yuxarıda aparılmış təhlildən də göründüyü kimi, azərbaycançılıq ideologiyası xalqın istəyi, arzusu və iradəsi ilə qurulmuş dövlətin, bu dövlətin müəyyən olunmuş daxili və xarici siyasət strategiyasının, daimi yaşayış və fəaliyyətinin əsasını, başlıca prinsiplərini təşkil edir. Odu ki, azərbaycançılıq ideologiyası artıq hansısa bir siyasi liderin, partiyanın, yaxud siyasi təşkilatın deyil, bütün Azərbaycan xalqının ümumi maraqlarının ifadəsinə çevrilir. Deməli, onun həyata keçirilməsi və qorunması Azərbaycanda yaşayan, fəaliyyət göstərən, bu dövlətin idarəçiliyini iddia edən hər bir vətəndaş və təşkilat üçün əsas olmalıdır. Əgər hər hansı şəxs və yaxud təşkilat yaşadığı cəmiyyəti, təmsil etdiyi dövləti, Konstitusiyası ilə müəyyənləşdirilmiş ölkədaxili münasibətlər və dəyərlər sistemini qəbul edirsə, deməli, dövlətin də bu sistemin təminatçısı olmasını mütləq qəbul etməlidir. Belə olan halda, azərbaycançılıq ideologiyasına müxalifətdə durmaq ümumxalq fikrinə və dövlətçilik təliminə çevrildi və müstəqil Azərbaycan Respublikasının dövlət

edilməli, ölkədə səffaf, tolerant və multikultural mühit hökm sürməli, dövlətçiliyin təməlinə ümumvətəndaş birliyi dayanmalıdır”.

Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideologiyasını müəyyənləşdirərkən həm də beynəlxalq aləmdə cərəyan edən hadisələri, müasir dünya siyasətini, qloballaşan və transmilliləşən dünyanı inkişaf meyillərini nəzərə alırdı. Əlbəttə, qloballaşan dünyada ölkələrin milli maraqlarını, milli-mənəvi və əxlaqi dəyərlərini qorumaq o qədər də asan olmur. Transmilli şirkətlər və onların arxasında dayanan fəvqəldövlətlər ölkələrin milli inkişafı, milli mənafehləri, milli-mənəvi dəyərlərinin qorunması və sair prosesləri çox qısqançılıqla qarşıyırlar. Heydər Əliyev bütün bu realığı nəzərə alaraq, bir tərəfdən azərbaycançılıq ideologiyasını ümumbəşəri dəyərlər fonunda formalaşdırır, digər tərəfdən dövlət quruculuğu prosesində xarici təsirləri milli ideologiyamızı süzgəcdən keçirirdi.

Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideologiyasını formalaşdırarkən milli-mənəvi dəyərləri, tarixi keçmişimizdən bizzə miras qalmış milli varlığını və onu fərqləndirən bütün atributları qorumaqla yanaşı, Azərbaycanı müasir, inkişaf etmiş, xalqın maddi-mənəvi tələbatını təmin edə bilən, daxili həyatı sabit, multikultural dəyərlərə, milli və sosial birliyə qovuşmuş bir dövlət kimi gördüdü.

Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideologiyasının əsasına, ilk növbədə dünyada yaşayan 40 milyondan çox azərbaycanlıların maraqlarını təmin edə biləcək, bütün ölkə vətəndaşlarını bəxş, firavan və dinamik inkişafına cavab verən milli dövləti – müstəqil Azərbaycan dövlətini qoyurdu. Ulu öndər Heydər Əliyev çıxışlarında bu məsələyə belə şərh verirdi: “Müstəqil Azərbaycan dövləti bizim üçün ən qiymətli tarixi nailiyyətdir və onun qorunması, əbədlaşdırılması hər bir azərbaycanlımızın müqəddəs borcudur. Milli ideologiyadan danışıarkən biz ilk növbədə bütün xalqımızı, xüsusən gəncləri Azərbaycanın müstəqil dövlətçiliyi prinsiplərinə sadiq olmaq ruhunda tərbiyə etməliyik”.

Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətini həm də azad, ədalətli, demokratik, siyasi plüralizmin, tolerant mühitin, multikultural dəyərlərin hökm sürdüyü, vətəndaş cəmiyyətinə malik bir ölkə kimi görmək istəyirdi və daim buna çalışırdı. 1995-ci ildə çoxpartiyalı sistem əsasında ilk parlament seçkilərini keçirilməsi, ölkənin ilk Konstitusiyasının qəbul edilməsi, Avropanın demokratik institutları ilə Azərbaycanın əlaqələrinin gücləndirilməsi ümummilli liderin öz ölkəmizin gələcəyi ilə bağlı mövqeyinin inkaredilməz göstəricisi idi. Azərbaycanda əsl çoxpartiyalı sistem, azad, plüralist cəmiyyətin, qeyri-hökumət təşkilatlarının, müstəqil mətbuatın yaradılması və inkişafı da məhz Heydər Əliyevin zamanında, bilavasitə onun sayı ilə həyata keçirildi.

Heydər Əliyevin dövlət təlimi və milli ideyasında ikinci əsas yeri insan amili – millətini və xalqını sevmək, dövlətinin yolunda hər bir şücaətə hazır olan, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyan, dövlət dilini bilən və sevmək, ədalətli və təşəbbüskar, fəal mövqeli və iradəli Azərbaycan vətəndaşı tuturdu. Ulu öndər öyrədirirdi: “Hər hansı dövlətin gücü heç də onun böyüklüyü, yaxud kiçikliyini ilə ölçülür. Əgər ölkə vətəndaşı gördüyü işin onun özünü, əlinsinə və xalqına gətirəcəyi faydanı əvvəlcədən

anlayır və öz zəhmətini bəhrəsini ədalət prinsipi ilə əldə edirsə, həmin ölkə vətəndaşları daha ediyəli, əzmlı və iradəli, belə ölkələr isə bir qayda olaraq güclü, qüdrətli və əzəmətli olurlar”.

Ümummilli liderin azərbaycançılıq təliminə görə dinindən, dilindən, milli mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, bütün ölkə vətəndaşları qanun və ədalət qarşısında bərabərdir. Təsəffüf deyil ki, 1993-cü ildə Heydər Əliyevin idarəçilik fəaliyyətinin mühüm bir sahəsini Azərbaycanca harmonik cəmiyyətin yaradılması, insan potensialının quruculuq işlərinə cəlb edilməsi, sosial ədalət prinsiplərinin bərqərar olması və insanların öz dövlətinə inamının artırılmasına xidmət etmişdir. Heydər Əliyevin milli həmrəylik və vətəndaş birliyi ideyası, insan resurslarından səmərəli istifadə, hər bir vətəndaşın öz dövlətinə bağlılığı, dövlətin hər bir insana, hər bir insanın isə dövlətçiliyinə xidmət etməsi əməli 1995-ci ildə qəbul olunmuş Konstitusiyada da əksini tapmışdır.

Heydər Əliyev üçün azərbaycançılıq ideologiyasının mahiyyətini təşkil edən əsaslardan biri də milli-mənəvi dəyərlərdir, ana dilinin və mədəniyyətin qorunub saxlanması və inkişafı etdirilməsi idi. Ulu öndər bununla bağlı qeyd edirdi: “Milli ideologiyamızın konsepsiyası tarixi keçmişimizi, milli adət-ənənələrimizi, dilimizi, dinimizi və mədəniyyətimizi əks etdirməli, bu dəyərlərin qorunub saxlanılmasına və inkişafına xidmət etməlidir”. O, xüsusi vurğulayırdı: “Milli mənsubiyyət hər bir insan üçün onun qürur mənbəyidir. Mən həmişə fəxr etmişəm və bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam!” Bu ifadələr ümummilli liderimizin milli-mənəvi dünyasını, vətəndaş mövqeyini və varlığını göstərən, öz milli köklərinə bağlılığını sübut edən tarixi bir bəyanat idi.

Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideologiyasından danışıarkən layiqli vətəndaş, xüsusilə də hərtərəfli inkişaf etmiş gənc nəslin yetişdirilməsi məsələsinə xüsusi vurğulayırdı. O, Azərbaycan gənclərinin sərbəst düşüncə tərzinə malik, cəmiyyətdə və dünyada gedən proseslərdən baş çıxara bilən, vətənpərvər, dövlətçilik təfəkkürü güclü olan savadlı, bacarıqlı, intellektli insanlar kimi gördüdü. Ümummilli lider qeyd edirdi ki, “Biz elə bir nəsil yetişdirməliyik ki, o, öz dövlətini sevsin, onu qorumağı, yaşatmağı və bütün dünyada layiqincə təmsil etməyi bacarasın. Gənc nəsli öz milli adət-ənənələrinə sadiq olmalı, ana dilini, milli-mədəniyyətimizi tərkindən döyrənməli, eyni zamanda, başqarı dəyərləri mənimsəməlidir”.

Ölkəmizin tarixinin mürəkkəb və tələyüklü dövründə dövlət rəhbərliyinə ağır məsuliyyəti öz üzünə götürmüş Heydər Əliyevin dövlətçilik təlimi və onun ayrılmaz tərkib hissəsi olan azərbaycançılıq ideologiyası müstəqil Azərbaycanın bugünkü varlığını və gələcək inkişafının əsasını təşkil edir. Ulu öndərin siyasi xəttini ardıcıl davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev onun müstəqil dövlət quruculuğu yolumdakı nəzəri və praktiki irsinə qiyamət verərək qeyd etmişdir: “1993-2003-cü illər ölkəmizdə sabitlik və inkişaf illəri kimi tarixdə qalacaqdır. Çünki dövlətçiliyin əsasları məhz o illərdə qoyuldu. Azərbaycan dövləti quruldu, 1995-ci ildə müstəqil dövlətin Konstitusiyası qəbul edildi, dövlətçiliyin ideoloji əsasları – azərbaycançılıq məfkurəsi formalaşdırıldı... Heydər Əliyev tərəfindən yaradılan bu əsaslar həzrədə Azərbaycan xalqına yol göstərir”.

Oton 17 ildə Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərini, ana dilinin inkişafı və səfəliyin qorunması, gənclərin vətənpərvərlik tərbisəsini, xalqımızın tarixi irsini yaşadılması, ölkə daxildə tolerantlıq mühtinin və multikultural dəyərlərin möhkəmləndirilməsini və s. məsələləri dövlət siyasətinin tərkib hissəsinə çevirməsi onun Heydər Əliyevin dövlətçilik təliminə verdiyi ciddi əhəmiyyətin və bu təlimi yaradıcı şəklində inkişaf etdirməsinin əyani təzahürüdür. Dövlət başçısı ölkəmizin və xalqımızın firavan gələcəyinin təmin edilməsində azərbaycançılıq ideyasının alternativsiz yol olduğunu dəfələrlə bəyan etmişdir. O, azərbaycançılıq məfkurəsinin müstəqil dövlətçiliyin ideoloji əsası kimi xarakterizə edir: “Bizə əslər boyu bir millət, bir xalq kimi qoruyan, saxlayan dəyərlərimiz olmuştur. Bu gün məsələyə çox böyük diqqət göstərilir. Bu gün qloballaşan, çətinliklərlə üzlaşan dünyada milli dəyərlərimiz dövlətçiliyimizin təməlini təşkil edir. Dövlətçiliyimizin çox möhkəm ideoloji əsasları vardır. Azərbaycançılıq məfkurəsi bizim əsas ideoloji dəyərimizdir”.

Bu il ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanca ikinci dəfə hakimiyyətə gəlməsindən 27 il ötür. Onun Azərbaycanın tərəqqisinə xidmət edən səmərəli dövlətçilik siyasəti və bu siyasətin əsasında dayanan azərbaycançılıq ideyası bu gün də uğurla davam etdirilir. Gündən-günə inkişaf edən və modernləşən Azərbaycan Respublikası ulu öndərin əziz xətrəsinə ön böyük töhfədir. Milli dövlətimiz durduca Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının qəlbində yaşayacaq, onun nurlu ideyaları yolumuza daim işiq saçacaqdır.

Əli HƏSƏNOV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının “Beynəlxalq münasibətlər və xarici siyasət” kafedrasının müdiri, tarix elmləri doktoru, professor